

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. oktobra 1892.

Politiški oddelek.

Prememba deželne vlade na Kranjskem.

Te dni je „Wiener Zeitung“ objavila, da je cesar vstregel prošnji kranjskega deželnega predsednika barona Winklerja za umirovljenje in pri tej priliki odlikoval ga z velikim križem Franca Josipa reda ter izročil vodstvo kranjske vlade baronu Heinu. Ta novica nikakor ni prišla nepričakovana. Ko je bil imenovan Slovenec dr. Abram ministerskim svetnikom v pravosodnem ministerstvu in je zaradi tega in zaradi nekih drugih vladnih odredb bil nastal silen hrup v nemško-liberalnem taboru, se je kmalu bila razširila govorica, da bode vlada s tem potlačila razsrjene levičarje, da imenuje za kranjskega deželnega predsednika kacega Nemcem bolj povoljnega moža. Tedaj se je Plener pogajal z vlado in zastopnika kranjskega veleposestva sta mu poprej bila sporočila pritožbe in želje kranjskih toliko zatiranih Nemcev. Mej temi željami je bilo menda tudi ta, da se odstrani deželni predsednik baron Winkler in na njegovo mesto pokliče mož, ki se bode bolj strinjal po mišljenju z nemško manjšino v deželnem zboru kranjskem. Po teh dogodkih soditi, je prememba v vodstvu kranjske vlade nekaka koncesija kranjskim Nemcem.

Gospod baron Winkler je pred dvanajstimi leti bil prevzel vodstvo kranjske deželne vlade. Prišel je z najboljšo voljo, da na Kranjskem izvrši Taaffejev program in naredi spravo mej Slovenci in Nemci in izvede narodno enakopravnost. Tega pa ni dosegel, ker se je pokazalo silno ovir. Kranjski Nemci poprej vajeni le gospodovati, so bili takoj z začetka in prav do zadnjega nasprotni baronu Winklerju. Spodkopavali so mu vpliv in veljavo pri odločilnih krogih na Dunaju in pri podrejenih uradnikih. Po nemških glasilih so trobili dan na dan, kako se zatira nemštvo na Kranjskem. Kako nesramno ga še sedaj napadajo nemški listi, ko je odstopil! Židovska „Neue Freie Presse“ mu očita, da je vdušil

starodavno nemško kulturo na Kranjskem in dajal prosti tek slovenskemu gibanju, katero ima velikohrvaške in pa panslavistične tendencije in se očitno nagiblje k ruski cerkvi. Ravno tako so pa delali za kulisami na Dunaji vedno proti njemu in tako dosegli, da višji krogi vanj niso imeli pravega zaupanja.

Videč, da nima še popolnega zaupanja na Dunaji se nekateri podrejeni uradniki tudi niso zmenili za želje in naredbe svojega načelnika. To posebno, ker so dobivali od nemške kranjske stranke migljeje, da se na Dunaji nikakor prav ne ujemajo s postopanjem gospoda Winklerja. Imeli smo na Kranjskem ravno tako kakor na Moravskem nekako postransko neoficijalno vlado, ki je pravi vladi delala vse mogoče ovire. Vpliv te stranske vlade je pa bil tem večji, ker se je celo govorilo, da bode njen vodja Winklerjev naslednik, kar se hvala Bogu ni zgodilo.

Bivši predsednik pa v resnici ni nikjer zatiral Nemcev, temveč je ves čas skrbno gledal, da se jim kaka krivica ne zgodi. Kako je hitro zaukazal ljubljanskemu mestu, da naj osnuje nemške šole, ko so se Nemci zanje oglasili. Stvar se ni vlekla leta in leta, kakor se pa na Koroškem, v Trstu in Gorici, kjer prosijo Slovenci slovenskih šol. Še nedavno je razveljavil sklep ljubljanskega mestnega zbora, s katerim so se hoteli odstraniti nemška imena mestnih ulic. Da Nemci morda niso zastopani v mestnem zboru ljubljanskem, so sami krivi, ker so se takoj jeli kujati in se niso hoteli udeleževati volitve. Da so pa hoteli, smo preverjeni, da bi bila vlada porabila ves svoj vpliv, da bi jim bila pripomogla do primerne zastopstva v mestnem zboru. Sploh lahko rečemo, da se pod Winklerjevo vlado Nemcem ni niti las skrivil.

Slovenci se pa bomo bivšega deželnega predsednika barona Winklerja gotovo hvaležno spominjali, če tudi se niso nam izpolnile vse nade, katere smo gojili pri njegovem nastopu. Prepričani smo, da je imel najboljšo voljo in bi pri ugodnejših razmerah bil gotovo več storil za nas. Priznati tukaj tudi moramo, da je

mного storil za deželo in da ga bomo težko pogrešali.

O novem vodji kranjske deželne vlade bar. Viktorju Heinu je nam le malo znano. Njegov oče je bil v Schmerlingovem ministerstvu, pravosodni minister in pozneje predsednik nadsodišču dunajskemu. Viktor Hein je v državno službo vstopil l. 1871. kot konceptni praktikant v poljedelskem ministerstvu, pozneje je služboval pri nižjeavstrijskem namestništvu. Od 1874. l. je opravljal razne službe pri politični upravi na Štajerskem. Bil je mej drugim tudi okrajni glavar v Mariboru, kjer si je priučil nekoliko slovenščini. Zadnja leta je bil pa svetnik pri namestništvu v Gradcu. Star je sedaj 42 let.

Kako bode njegovo poslovanje, tega danes ne vemo. Če pomislimo, da je kolikor toliko s pomočjo naših Nemcev prišel do te stopinje, potem seveda dosti dobrega od njega ne moremo pričakovati. Sicer pa mi od vladnega vodje ne želimo nobenih protekcij, temveč samo to, da se bode ravnal po ustavi. Popolnoma pa bomo srečni, če bode nam tako pravičen, kakor je bil baron Winkler Nemcem in gotovo od nas Slovencev ne bode potem najmanjših pritožb proti njegovemu poslovanju. Sicer je pa seveda vse od tega odvisno, kake navode so mu dali z Dunaja seboj. To pa že danes lahko konstatujemo, da narodnega miru ne bode dosegel, ako se bode ravnal po željah kranjskih Nemcev, kajti našel bi pri Slovencih najodločnejši upor. Do narodnega miru ne pelje druga pot, kakor strogo izvedenje ustave.

Svetčev banket.

V nedeljo se je bilo zbralo na starem streljišči blizu dvesto odločno slovenskih mož, da pokažejo spoštovanje do moža, kateri je v narodni borbi osivel, kateri se je vedno držal starega našega programa: „Vse za vero, dom, cesarja“. Poleg tega je pa ta shod imel pokazati, kako da je nam Slovincem nad vse prišla „Družba sv. Cirila in Metoda“, katere ne pustimo žaliti. Ta banket ni imel namena demonstrirati proti ljubljanskemu škofu, kakor se je po nekaterih listih zatrejevalo in s tem rodoljube od shoda odganjalo.

Na tem banketu se je le nekako ponovila obljuba, da se hočemo držati starega Bleiweisovega programa. Pokazala se je pot, po katerem se lahko vse slovenske stranke združijo za skupno delovanje. Vsaj zato ni družega treba, da se nikdar ne bode vera zlorabila proti narodnosti in narodnost proti veri. Za obe skupno delujmo, in ni treba nam ubijati si glav, katera naj je prva. Tukaj lahko rečemo, da je slab katoličan, kjer pri vsaki priliki naglaša, da mu je narodnost prva, pa tudi slab narodnjak, kdor pri vsaki ugodni ali neugodni priliki naglaša, da je vera prva.

Kdor je čital baš „Novice“ prejšnjih desetletij, prepričal se je, da pokojni Bleiweis, Costa in Toman neso si ubijali glav, katera je prva ali vera ali narodnost,

ker so obe iz vsega srca ljubili in za obe neumorno delali.

Na obeh poljih je še mnogo dela. Ne da se pa tajiti, da je v večji nevarnosti narodnost. Katoliška cerkev je v naši državi ne le jednakopravna z drugimi veroizpovedanji, temveč ima celo neke predprave, v narodnem oziru je pa do enakopravnosti še dolga pot. S tem seveda ni rečeno, da nam za vero nič več storiti ni treba. Gledati moramo, da se ohrani vedno verski čut v našem narodu. Pa tudi v šolah mora pravi verski duh vse preveč, to ne le v ljudskih, temveč tudi v višjih. Kar je v tem oziru sklenil katoliški shod, mu tudi mi iz srca pritrjujemo, če tudi je nas „Slovenec“ proglasil za liberalce v najslabšem smislu te besede. S tem je storil nam krivico, katere še do dandanes popravil ni, če tudi se tako poganja, da se mora vse hitro preklicati, če se je morda o kakem njegovem privržencu kaj napačnega pisalo.

Gospod Svetec je sodeloval s pokojnimi Bleiweisom, Tomanom in Costo in je poznal teh načela. Na Bleiweisovem grobu je svečano obljubil, da se bode vedno držal teh načel, on je torej pravi nositelj Bleiweisovega sporočila. Omenjenim načelom je ostal Svetec zvest do današnjih dni. Da bi se vsi tako držali teh načel, bi gotovo ne bilo nobenega razpora mej nami. Vsi duhovniki in posvetnjaki bi lahko složno delovali za vero, dom in cesarja.

Na tem shodu se je pa tudi pokazalo, da je želja prvih slovenskih rodoljubov, da „Družba sv. Cirila in Metoda“ ostane za nas to, kar je bila doslej. Ob mejah ima še dovolj dela, in kakor se kaže, ga bode imela še več. Zatorej se ne da lahko opravičevati, da bi podpirala kake druge nove naprave v Ljubljani. Ustanovitelji te družbe neso imeli družega namena, nego da bode družba skrbela za slovensko šolstvo ob jezikovnih mejah. Kdor od nje kaj družega zahteva, dela proti pravemu namenu te družbe. Sedanje družbeno vodstvo je svoje dolžnosti tudi tako vestno spolnovalo, da zares ni treba nobenega družega. Da so pa v vodstvu zastopniki obeh slovenskih strank, to je pametno in dobro.

To le daje nekako jamstvo, da se bode družba držala svojega prvotnega namena in se ne bode dala zlorabiti za politične namene te ali one stranke. Pri sedanjih sestavi vodstva imajo v družbo lahko vsi Slovenci zaupanje, dočim bi ga potem ne imeli, ko bi v vodstvu bila le jedna stranka zastopana, ker bi se le prelahko mislilo, da družba ne služi vseslovenskim namenom, temveč le koristim jedne same stranke. Banket na streljišču je bil nekak protest proti temu, da bi se v to družbo tudi zanesel razjedajoči politični črv ob enem pa slovesna manifestacija za složno delovanje vseh Slovencev, kakor delujejo složno pri tej družbi, po starem slovenskem programu, katerega najodločnejši zagovornik je bil vsikdar baš gospod Luka Svetec.